

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSE ENTOMOLOGISCHE VERENIGING

Deel 29

1 september 1969

No. 9

Adres der Redactie:

B. J. LEMPKE, Oude IJselstraat 12 III, Amsterdam 1010 — Nederland

INHOUD: M. Delnoye en H. K. J. Penners: Ervaringen met Macrolepidoptera in 1968 (p. 161). — G. Kruseman: *Bombus magnus* Vogt ook in België (p. 164). — D. Hille Ris Lambers: A key to, notes on, and descriptions of American *Pleotrichophorus* Börner (Homoptera, Aphididae) (p. 165). — Korte mededelingen (p. 180: G. J. Flint, Correctie).

Ervaringen met Macrolepidoptera in 1968

door

M. DELNOYE en H. K. J. PENNERS

Hoewel in 1968 geen buitengewone vangsten gedaan zijn, willen we toch enkele ervaringen meedelen die wij bij licht- en smeervangsten opgedaan hebben. Dat hierbij factoren werkzaam zijn, die op het eerste gezicht niet te verklaren zijn, hebben we ook dat jaar weer ondervonden. Ter vergelijking volgen hier enkele voorbeelden.

1. Lichtvangst te Montfort (L.) op 17 april van 20.30 tot 22.45. Temperatuur bij het begin 15° C, bij het eind 12°, gemeten met een geijkte thermometer 1 m boven de grond. Er was sluierbewolking, geen maan, zachte zuidoostenwind, hoge vochtigheidsgraad (aan laaggroeiend gras hingen dauwdruppels).

Het meest opvallend was, dat er zoveel wijfjes op het licht kwamen. De volgende soorten werden gevangen of geteld (aantallen tussen haakjes): *Cerastis rubricosa* Den. & Schiff. (tientallen), *Panolis flammea* Den. & Schiff. (4), *Orthosia cruda* Den. & Schiff. (4), *O. populeti* Fabricius (6), *O. stabilis* Den. & Schiff. (8), *O. incerta* Hufnagel (4), *O. gothica* L. (tientallen), *Xylocampa areola* Esper (9), *Spudaea ruticilla* Esper (10), *Colocasia coryli* L. (3), *Trichopteryx carpinata* Borkh. (1), *Chesias rufata* Fabricius (2), *Selenia dentaria* Fabricius (*bilunaria* Esper) (4).

Op 20 april, dus drie dagen later, werd weer te Montfort op licht gevangen, nu echter 150 m van de vorige plek verwijderd, van 20.45 tot 23.15. Temperatuur aan het begin 20° C, aan het eind 15°. Geen maan, sluierbewolking, zwakke zuidoostenwind. Maar in tegenstelling tot de vorige vangavond was het gras nu droog en de temperatuur lag enige graden hoger. De relatieve vochtigheid zal dan ook stellig lager geweest zijn. Het viel al direct op, dat er veel minder vlinders op het doek verschenen. Het meest opvallend was, dat wij nu geen enkel exemplaar van *C. rubricosa* zagen, terwijl deze soort drie dagen ervoor op tientallen kwam. Nu

verschenen op het doek of vlak erbij: dezelfde *Orthosia*-soorten behalve *cruda*, verder *Panolis flammea* Den. & Schiff. (tientallen), *Harpyia bifida* Brahm (1), *Hybocampa milhauseri* Fabricius (1 ♀, dat een tiental eitjes legde, waaruit wij acht poppen verkregen), *Colostygia multistrigaria* Haworth (1), *Chesias rufata* Fabricius (1), *Selenia dentaria* Fabricius (3), *Biston strataria* Hufnagel (2).

2. Als tweede vergelijking noemen we twee vangsten op smeer te Annendaal (Echt) op 19 en 24 augustus. Op de 19de vingen we van 21.00 tot 22.30 uur. Temperatuur aan het begin 18° C, aan het eind 16°, geheel bedekte hemel, zwakke zuidenwind. Er werd op een 30-tal plaatsen gesmeerd in een lange laan aan de bosrand. De aanvlucht was geweldig, zo iets hadden we nog nooit eerder gezien. Op verschillende smeerplekken hadden de vlinders geen plaats meer om aan de „dis” te zitten. 30 tot 40 stuks van *Mamestra brassicae* L. per smeerplaats was geen zeldzaamheid. Behalve deze soort werden nog waargenomen: *Scotia segetum* Den. & Schiff. (tientallen), *Scotia ipsilon* Hufnagel (idem), *Ochropleura plecta* L. (honderden), *Diarsia rubi* Vieweg (tientallen), *Amathes c-nigrum* L. (idem), *Amphipyra pyramidea* L. (idem), *Phlogophora meticulosa* L. (idem), *Catocala nupta* L. (diverse exemplaren), *Noctua pronuba* L. (idem). Ofschoon er dus geen zeldzaamheden bij waren, was het voor ons toch een groot genoegen de vlinders in zulke aantallen te zien verschijnen.

Op 24 augustus smeerden we op dezelfde tijd en plaats als de 19de. Temperatuur aan het begin 18° C, aan het eind 15°, onbedekte hemel met sterren, geen maan, zwakke zuidoostenwind. Er verschenen op de smeerplaatsen nagenoeg dezelfde soorten als op 19.VIII met dit verschil dat de aantallen nog geen tiende deel waren van die op de 19de. Lichtvangst op enkele honderden meters van de smeerplaats werd na een uur gestopt wegens de minimale aanvlucht.

3. Licht- en smeervangst in het Vijlenerbos op 16 en 23 september. Op de 16de (toen samen met de heer LANGOHR uit Simpelveld) werkten we van 20.00 tot 22.00 uur. Temperatuur 14° C, bewolkt, windstil. Op licht werden waargenomen: *Trichiura crataegi* L. (3) en *Asphalia diluta* Den. & Schiff. (± 300). Op smeer in de buurt geen enkele vlinder.

Op 23 september gingen we naar dezelfde plaats. Duur van 19.30 tot 21.00 uur. Temperatuur 12° C, geheel bewolkt, vlak voor de vangst een korte onweersbui, zwakke noordwestenwind. Op licht 14 exemplaren van *Asphalia diluta* (alle mannetjes). Op smeer in de buurt geen enkele *diluta*, wel vier stuks *Agrochola helvola* L. en één *Phlogophora meticulosa* L.

4. Dat de maan in elk geval een grote invloed heeft op licht- en smeervangsten moge blijken uit de resultaten van twee vangavonden te Montfort op 7 augustus en 7 september. Op 7.IX werkten we van 20.00 tot 21.15. Temperatuur 13° C, zwakke oostenwind. Op weg naar de vangplaats vlogen er veel vlinders voor de autolampen. De (volle) maan stond toen nog laag aan de horizon, verscholen achter een wazig wolkendek. Naderhand braken de wolken en naarmate de maan hoger steeg verdwenen ze geheel. De aanvlucht op het doek was minimaal, op de smeer idem. Diverse smeerplekken waren geheel onbezet.

Als tegenhanger de vangst op 7.VIII op dezelfde plaats, van 21.00 tot 24.00 uur. Temperatuur 18° C, zwakke zuidoostenwind, bijna volle maan, maar verscholen achter een wolkendek. Zowel op licht als op smeer kwamen honderden vlinders.

Op 12 smeerplekken werden 300 *Ochropleura plecta* geteld, 200 *Mamestra brassicae* en een vers exemplaar van *Mormo maura* L. Op licht kwamen tientallen exemplaren van *O. plecta*, *Autographa gamma* L., *Notodonta dromedarius* L., één *Tritophia phoebe* Siebert, diverse exemplaren van *Pheosia tremula* Clerck en *Ph. gnoma* Fabricius, *Lithosia lurideola* Zincken en *L. griseola* Hübner.

5. Een ander voorbeeld van de invloed van de maan. Op 8 oktober licht- en smeervangst in het Vijlenerbos van 19.00 tot 20.00 uur. Temperatuur 10° C, bijna windstil, eerst bedekte hemel, later onbedekt met volle maan. We begonnen met smeren. Er kwam een zestal *Conistra vaccinii* L. Toen een half uur later de maan vol aan de hemel verscheen, waren deze vlinders verdwenen. Hetzelfde was het geval met vier exemplaren van dezelfde soort, die zich tegoed zaten te doen op een bloeiende schermbloem. Op het doek verscheen geen enkele vlinder.

In het vervolg geldt voor ons dan ook de volgende vuistregel: bij onbedekte hemel, met of zonder maan, thuis blijven!

Soorten, die ons verder nog in 1968 om een of andere reden opvielen, waren de volgende:

Vanessa atalanta L. Vloog deze zomer meer dan in 1967. Van 1 juli tot en met 20 augustus waren er dagelijks in de regel een zestal in mijn (PENNERS) tuin te Sittard aanwezig. Trekkend in zuidelijke richting werden 27 september twee stuks te Sittard waargenomen en op 15 oktober nog één.

Vanessa cardui L. In tegenstelling tot 1967 diverse exemplaren waargenomen. Van de beide *Colias*-soorten werd geen enkel exemplaar gezien.

Scotia ipsilon Hufnagel werd veel waargenomen, maar toch minder dan in 1967.

Mythimna l-album L. Veel waargenomen in 1968: 12.IX vier te Montfort, 18.IX zeven op smeer te Sittard, 20.IX idem vijf, van 21 tot en met 26.IX vier tot zes op smeer te Sittard, en op 14 oktober nog twee. Dat het niet altijd dezelfde vlinders waren die in mijn tuin op smeer kwamen, blijkt hieruit, dat we 24.IX zes stuks vingen, die we in de koelkast zetten bij een temperatuur van 4° C (bij deze lage temperatuur houden ze zich heel rustig). De beide volgende avonden verschenen resp. zes en vier stuks op smeer. Daarna hebben we de gevangen vlinders weer losgelaten.

Phlogophora meticulosa L. Ook dit jaar weer veel op licht en smeer te Sittard, Echt en Montfort.

Vermeldenswaard zijn verder:

Papilio machaon L. Op 29 mei een exemplaar in de tuin te Sittard.

Araschnia levana L. Op 4 mei een ♀ in de tuin.

Polygonia c-album L. Twee exemplaren in de tuin op 1 en 10 juli.

Apatura iris L. Op 14 juli een ♀ te Epen.

Spaelotis ravida Den. & Schiff. Op 1.VIII een exemplaar te Montfort.

Paradiarsia glareosa Esper. Montfort, 27.VIII één op licht.

Amathes sexstrigata Haworth. Montfort, 7.VIII, twee stuks.

Tholera cespitis Den. & Schiff. Een zwart ♀ op licht te Annendaal op 2.IX.

Cirrhia aurago Den. & Schiff. Montfort, drie stuks op licht op 6.X.

Nycteola reayana Scopoli. Montfort, drie stuks op licht op 6.X.

Anisopteryx aceraria Den. & Schiff. Een tiental op Meinweg op 25 november, vijf op 2 december (temperatuur toen 2° C!).

Scotopteryx moeniata Scopoli. Montfort, twee stuks op 19 september.

Operophtera fagata Scharfenberg. Tientallen op Meinweg op 25 november, twee op 2 december.

Chloroclystis v-ata Haworth (*coronata* Hübner). Eén exemplaar op 7 augustus te Montfort.

Summary

First the authors discuss the influence of the weather circumstances on the results obtained with sugar and the MV-lamp. Their experience was invariably that with a clear sky (with or without moon) the results were very mediocre or even extremely bad.

They further mention a number of more or less interesting captures for this part of the country.

Sittard, Molenbeekstraat 3 en Mgr. Claessensstraat 43.

Bombus magnus Vogt ook in België

door

G. KRUSEMAN

(Zoölogisch Museum, Amsterdam)

Voor zover mij bekend is werd de kritische soort *Bombus magnus* Vogt nog niet voor België vermeld.

Hij werd op 10.VIII.1961 te Nieuwmoer en op 11.VIII.1961 te Meer in de Prov. Antwerpen verzameld door J. KRUSEMAN.

De soort lijkt in kleur sterk op *B. lucorum*, doch de gele band op de prothorax is veel breder en loopt onder de vleugelwortel op de pleuren door; op het scutellum en het eerste tergiet komen steeds minstens enkele gele haren voor.

Vroeger is deze hommelmel wel onder de naam van *B. sporadicus* Nyl. voor midden-Europa vermeld; de echte *B. sporadicus* Nyl. is echter een soort van de boreale bossen.

De vermeende bastaarden tussen *B. terrestris* (L.) en *B. lucorum* (L.), die af en toe in de literatuur opdoken, behoren vrij zeker ook tot *Bombus magnus*.

Summary

Bombus magnus Vogt, new to the Belgian fauna, was caught in the province of Antwerp in 1961. The species was taken in two different localities.

Amsterdam, Zeeburgerdijk 21.